

Forsætisráðuneyti
Stjórnarráðshúsinu við Lækjartorg
150 REYKJAVÍK

Reykjavík, 4. desember 2023

Tilvísun: OS2023120011

Skjalanr: 405124

Efni: Mál nr. S-241/2023 – Umsögn Orkustofnunar

Vísað er til auglýsingar á samráðsgátt stjórnvalda um drög að frumvarpi til laga um breytingu á ýmsum lögum vegna þjóðlendna (starfslok óbyggðanefndar o.fl.). Mál nr. S-241/2023.

Samkvæmt 2. mgr. laga um Orkustofnun nr. 87/2003 er hlutverk Orkustofnunar, meðal annarra, að vera ríkisstjórn til ráðuneytis um orkumál og önnur auðlindamál sem stofnuninn eru falin með lögum og veita stjórnvöldum ráðgjöf og umsagnir um þau mál.

Hér eftir fylgir umsögn Orkustofnunar.

Samkvæmt þeim drögum sem kynntar hafa verið á samráðsgátt, er gert ráð fyrir breytingum á 3. og 27. gr. laga um rannsóknir og nýtingu á auðlindum í jörðu nr. 57/1998 (auðlindalög) og 1. mgr. 2. gr. vatnalaga nr. 15/1923. Snýst umfjöllunin hér eftir einkum um 14. gr. draganna sem fjalla um breytingar á 3. gr. laga um rannsóknir og nýtingu á auðlindum í jörðu.

Samkvæmt tillögu að nýrri 3. gr. auðlindalaga mun eignarréttur í eignarlöndum takmarkast „að því marki sem er nauðsynlegt fyrir landeiganda þannig að hann geti haft þau not af landi sínu sem heyra til venjulegrar hagnýtingar á eignarrétti yfir fasteign.“

Orkustofnun vill í þessu benda á að æskilegt væri að mörk eignarréttar væri skýrari en lýst er í þessum frumvarpsdrögum. Hvað geti talist til „venjulegrar hagnýtingar“ er háð flöktandi túlkun tíðaranda til tíðaranda. Raunar er þetta nefnt beinum orðum í skýringum við ákvæðið í greinargerð frumvarps. Orkustofnun telur engu að síður að löggjöf verði að gefa einhverjar leiðbeiningar um túlkun slíkra hugtaka sem „venjuleg hagnýting“ óneitanlega er.

Þá verður einnig að hafa í huga að þótt að auðlind neðanjarðar geti mögulega fallið utan eignarréttar landeiganda, verður væntanlega erfitt að hagnýta auðlindinna án aðkomu eigenda jarðar, enda mun tækjabúnaður og aðrir innviðir sem nauðsynlegir eru til aðdráttar auðlindarinnar vera staðsettir á eignarlandi. Gott væri ef hægt væri að komast fyrir lagalega óvissu sem gæti skapast við slíkar aðstæður, með því að lög og reglur gerðu ráð fyrir einhverjum ferlum við slíkar aðstæður.

Orkustofnun vísar til umfjöllunar í greinargerð með frumvarpi að lögum nr. 85/2020, um breytingu á ýmsum lögum er varða eignarráð og nýtingu fasteigna, þar sem áréttað er að land er undirstaða fullveldis ríkja og telst til takmarkaðra gæða á sama hátt og mikilsverðar náttúruauðlindir eins og fiskistofnar og jarðhiti, svo að dæmi séu tekin.

Orkuskipti vill áreita mikilvægi þess að um eignarrétt að auðlindum sé eins skýr og afdráttarlaus rammi og nokkurs er kostur. Óljós lagarammi og deilur um eignir að auðlindum eru þess eðlis að til mikils er að vinna að undan þeim sé komist. Ekki síst í því ljósi að ásókn í auðlindir hefur aukist jafnt og þétt á umliðnum árum og fyrirsjáanlegt er að sú ásókn muni eingöngu aukast í fyrirsjáanlegri framtíð. Bæði hjá innlendum aðilum og ekki síst erlendum. Hefur Orkuskipti orðið áskynja þess á sínu málefnasviði t.d. vegna vatnsréttinda og námuréttinda.

Að öðru leyti en hér hefur verið nefnt tekur Orkuskipti ekki afstöðu til efnis frumvarpsdraganna á þessu stigi.

Stofnunin mun fylgjast með framgangi málsins og óskar eftir því að fá að leggja fram ítarlegri umsögn um efni þess, fari svo að málið verði tekið til þinglegrar meðferðar.

Virðingarfyllst,
f.h. Orkuskiptunar

Sigurjón Njarðarson
Lögfræðingur
Rafræn undirskrift